

เฟียต: เงิน พลังงาน และการเมืองของเวลาในรัฐสมัยใหม่

Fiat: Money, Energy, and the Politics of Time in the Modern State

วีรชน เกษสกุล (Weerachon Gedsakul)¹

วัชรพล พุทธรักษา (Watcharabon Buddharaksa)²

วรพล โชติจิรเดชากุล (Worapon Chotjiradechakul)³

^{1,2,3} คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Faculty of Social Sciences, Naresuan University

E-Mail: Woraponc68@nu.ac.th

Received: 5 March 2026

Revised: 19 May 2026

Accepted: 28 May 2026

บทคัดย่อ

บทความนี้เสนอให้ทำความเข้าใจเงินเฟียตในฐานะสถาปัตยกรรมการบังคับใช้ มากกว่าคุณสมบัติของธนบัตร กล่าวคือ เฟียตตั้งอยู่บนภาษี กฎหมาย และความน่าเชื่อถือของสถาบันที่ทำให้สังคมต้องยอมรับสื่อกลางร่วม งานสายภาษีเป็นฐานถูกใช้เพื่ออธิบายการก่อรูปอุปสงค์ต่อเงินของรัฐและการเติบโตของระบบการเงินสมัยใหม่ จากนั้นบทความขยายกรอบไปยังพลังงาน/เชื้อเพลิง โดยชี้ว่าการกำกับ การเข้าถึง โครงข่าย และการจัดสรรต้นทุน ภาวะ ทำให้พลังงานเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่ผู้คนหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องอยู่ในกติกาเดียวกัน ในกรอบนี้ ภาษีเงินเฟียตจึงสะท้อนวิกฤตความไว้วางใจและการค้าประกันทางการคลัง มากกว่าจะเป็นเพียงปัญหาการพิมพ์เงินเพียงอย่างเดียว ท้ายสุด บทความชี้แนวคิดความเอนเอียงให้ค่าน้ำหนักกับปัจจุบัน เพื่อชี้ให้เห็นการเมืองของเวลาในรัฐเฟียต ซึ่งนโยบายเงิน คลัง และพลังงาน คือ การจัดสรรผลประโยชน์และ ภาระข้ามเวลา และตั้งคำถามว่า ใครมีอำนาจกำกับอนาคตในนามของสังคม

คำสำคัญ: เงินเฟียต, ภาษี, ความไว้วางใจ, การค้าประกันทางการคลัง, การเมืองของเวลา

Abstract

This article reconceptualizes fiat money as an enforcement architecture rather than a property of banknotes: through taxation, law, and credible institutions, the state makes a medium necessary and socially acceptable. Drawing on tax-foundation accounts, it explains how tax obligations generate demand for state money and underpin modern finance. The argument then extends to energy and fuel, showing how control over access, infrastructure, and the allocation of costs and burdens can render energy effectively non-optional, turning it into a strategic site of governance. From this perspective, fiat collapse reflects failures of trust and fiscal support more than issuance capacity. "Finally, the article links fiat governance to present-biased time preferences, foregrounding a politics of time in which monetary, fiscal, and energy policies distribute benefits and costs across time and generations, raising the question of who governs the future in the name of society.

Keywords: Fiat Money, Taxation, Trust, Fiscal Backing, Politics of Time

บทนำ

หากกล่าวถึงการถกเถียงเรื่องเงินเฟียต เรามักพบว่า ประเด็นถูกทำให้เหลือเพียงคำถามเชิงเทคนิคว่าเงินสกุลหนึ่งมีอะไรหนุนหลังหรือรัฐพิมพ์เงินได้มากแค่ไหน ทว่า หากพิจารณาในมิติทางรัฐศาสตร์ เฟียตจะไม่ใช่เพียงคุณสมบัติของวัตถุที่เรียกว่า ธนบัตร หากคือ ระเบียบการจัดระเบียบความสัมพันธ์ทางสังคมที่ทำให้สื่อกลางบางชนิดกลายเป็นสิ่งจำเป็นต้องใช้ และก่อให้เกิดความคาดหวังร่วมกันว่า ผู้อื่นจะยอมรับมันในการแลกเปลี่ยน กล่าวให้ชัดยิ่งขึ้น เฟียตตั้งอยู่บนโครงสร้างที่ทำให้ถ้อยแถลงของรัฐแปรเป็นพลังเชิงปฏิบัติการได้จริง โดยทำงานผ่านภาษี กฎหมาย และความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินการคลังเป็นสำคัญ

ในทางสังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์การเมือง เงินของรัฐจึงควรถูกพิจารณาในฐานะสถาบัน ในที่นี้ ‘สถาบัน’ มิได้หมายถึง เพียงองค์กรของรัฐ หากรวมถึงกฎ กติกา พันธะทางภาษี และกลไกบังคับใช้ที่ทำให้การยอมรับเงินของรัฐเกิดขึ้นได้จริงในระดับสังคมมากกว่าวัตถุ กล่าวคือ เงินทำงานได้เพราะถูกทำให้ชอบธรรมและคาดหวังได้ผ่านอำนาจแบบเหตุผลกฎหมาย (Rational Legal Authority) และการผูกมัดทางสถาบันที่ทำให้การชำระพันธะสาธารณะเกิดขึ้นได้จริง (Weber, 1978; Ingham, 2004) เงินเฟียตในบทความนี้จึงมิได้หมายถึงเพียงเงินที่รัฐประกาศให้ใช้ตามกฎหมาย หากหมายถึงระบอบสถาบันที่ทำให้ผู้คนต้องเข้ามาอยู่ในกติกาทางเศรษฐกิจเดียวกันผ่านภาษี กฎหมาย และความน่าเชื่อถือของรัฐ ขณะเดียวกัน การแปรสิ่งใดให้กลายเป็นสินค้า หรือเป็นสื่อกลาง ในระดับสังคมย่อมสัมพันธ์กับการฝังตัวของเศรษฐกิจในสถาบันและการเมือง ไม่ใช่ผลของตลาดบริสุทธิ์เพียงอย่างเดียว (Polanyi, 2001) มุมมองนี้ช่วยเปิดพื้นที่ให้

เราทำความเข้าใจเพียตในฐานะสถาปัตยกรรมทางการเมือง ที่รัฐใช้ระดมทรัพยากรจัดวางพันธะและประสานการคาดการณ์ร่วมของสังคม ไม่ใช่เพียงคุณสมบัติของธนบัตรหรือเทคนิคของนโยบายการเงินเท่านั้น

มากไปกว่านั้น จะเห็นได้ว่ามีงานวิชาการกลุ่มหนึ่งที่อธิบายถึงภาษี ซึ่งเป็นฐานของเพียตว่า รัฐสามารถผลักดันวัตถุหนึ่งให้กลายเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนทั่วไปได้ โดยกำหนดให้การชำระภาษีต้องกระทำด้วยวัตถุนั้น จนทำให้วัตถุนั้นมีประโยชน์ที่รับรองได้ในระดับสังคม (Goldberg, 2009, pp. 1-2) ข้อเสนอร่วมสมัยที่ต่อยอดแนวคิดนี้ยังอธิบายต่อว่า เงื่อนไขการชำระภาษีด้วยเงินของรัฐ คือ สถานะสถาบันของอุปสงค์ต่อเงินและช่วยอธิบายว่า ทำไมระบบการเงินสมัยใหม่จึงเติบโตบนเงินของรัฐ จากเงินสดไปสู่เงินฝากและบริการทางการเงินที่ผูกกับเงินสกุลภายในประเทศ (Ott & Tatom, 2024, p. 67)

ข้อเสนอเชิงภาษีเป็นฐานดังกล่าว สอดคล้องกับนักคิดสาย Chartalism หรือกลุ่มที่เชื่อว่าเงินขับเคลื่อนด้วยภาษี ในความหมายนี้ แนวคิด Chartalism มิได้มองเงินเพียงในฐานะสื่อกลางแลกเปลี่ยนหรือเครื่องมือชำระหนี้ หากมองว่า เงิน คือ สถาบันทางการเมืองที่รัฐใช้จัดระเบียบกิจกรรมทางเศรษฐกิจผ่านการกำหนดหน่วยบัญชี การจัดเก็บภาษี และการบังคับใช้กฎหมาย กล่าวอีกแบบ เงินของรัฐจึงไม่ได้ดำรงอยู่เพราะมูลค่าในตัวมันเอง หากดำรงอยู่เพราะรัฐสามารถทำให้สังคมต้องเข้ามาอยู่ในกติกาเดียวกันผ่านพันธะสาธารณะและโครงสร้างสถาบันที่รองรับมัน (Knapp, 1924; Wray, 2014) เมื่อวางกรอบเช่นนี้ ความเป็นสากลของเงินจึงเป็นผลของการจัดวางเชิงสถาบันในระดับโครงสร้างมากกว่าการรวมกันของการตัดสินใจแบบสมัครใจของปัจเจก

ทั้งนี้ หากเราเปลี่ยนการทำความเข้าใจเพียตจากระดับการเงินไปใช้สายตาของนักรัฐศาสตร์ เราเห็นว่า ตระกูลเดียวกัน สามารถปรากฏในพื้นที่อื่น ๆ ที่รัฐจัดวางเงื่อนไขให้สังคมหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องอยู่ภายใต้กติกาเดียวกัน และพลังงาน/เชื้อเพลิง คือ หนึ่งในพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่เห็นภาพชัดที่สุด ขณะเดียวกัน การย้ายกรอบคิดเช่นนี้ยังทำให้หายนะเพียตถูกพิจารณาใหม่ว่า ไม่ใช่เพียงปัญหาเงินเฟ้อ หากแต่คือ วิกฤตของความไว้วางใจและการสึกกร่อนของการค้ำประกันทางการคลัง (Fiscal Backing) อันเป็นฐานที่ทำให้สถาบันเงินของรัฐดำรงอยู่ได้ กล่าวคือ เมื่อความเชื่อมั่นถูกดันจนข้ามจุดแตกหัก ระบายเงินสามารถล่มลงอย่างฉับพลัน โดยเฉพาะในเงื่อนไขที่การหนุนหลังทางการคลังไม่น่าเชื่อถือเพียงพอ (Bolt et al., 2023, p. 4)

ด้วยเหตุนี้ บทความชิ้นนี้ จึงกำหนดกรอบวิเคราะห์ให้เคลื่อนจากข้อถกเถียงเชิงเทคนิค ไปสู่คำถามเชิงสถาบันและอำนาจ โดยจัดวางลำดับการอภิปรายเป็นสามขั้นต่อเนื่อง ได้แก่ (1) อธิบายว่าเหตุใดพลังงานจึงอาจถูกทำให้เป็นเรื่องเพียตได้ในความหมายเชิงสถาบัน กล่าวคือ เป็นพื้นที่ที่รัฐทำให้สังคมหลีกเลี่ยงไม่ได้ ต้องอยู่ในกติกาเดียวกัน (2) ชี้ให้เห็นว่า หายนะเพียตไม่ได้สะท้อนเพียงความผิดพลาดด้านปริมาณเงิน หากสะท้อนความเปราะบางของความไว้วางใจและฐานการค้ำประกันทางการคลังที่พยุหความคาดหวังร่วมของสังคม และ (3) เสนอให้ใช้แนวคิด Time Preference เพื่อทำให้เห็นแก่นรัฐศาสตร์ของรัฐเพียตในฐานะ

การเมืองของเวลานั้นคือ การจัดสรรผลประโยชน์และภาระข้ามช่วงเวลา ใครได้ในปัจจุบัน ใครรับต้นทุนในอนาคต และใครมีอำนาจกำกับเงื่อนไขของอนาคตนั้นในนามของส่วนรวม

พลังงานในฐานะเฟียตและความมั่นคงของรัฐสมัยใหม่

หากแก่นของเฟียต คือ การทำให้ต้องใช้ผ่านพันธะและการบังคับใช้ เราสามารถขยับกรอบนี้จากเงิน ไปสู่พลังงานได้ โดยไม่ต้องทำให้สองสิ่งนี้เหมือนกันทั้งหมด แม้พลังงานจะมีมูลค่าใช้สอยในตัวเองต่างจากเงินที่เป็นโทเคนเชิงสัญญา แต่สิ่งที่ทั้งสองเชื่อมกันในเชิงรัฐศาสตร์ คือ สถาบันที่ทำให้ผู้คนต้องยอมรับกติกาเดียวกันและคาดหวังร่วมกันว่าทรัพยากร/สื่อกลางนั้นใช้ได้จริงในบริบทของแต่ละสังคม

เพื่อไม่ให้เงินและพลังงานเหมือนกันจนเกินจริง บทความจึงเสนอให้มองพลังงานในฐานะกึ่งเฟียต (Quasi-fiat) แม้พลังงานไม่ถูกประกาศเป็นเงินตราตามกฎหมาย แต่สังคมสมัยใหม่ถูกออกแบบผ่านโครงสร้างพื้นฐาน มาตรฐานเทคโนโลยี และโครงข่ายการผลิต ขนส่ง และการบริโภค จนทำให้การถอนตัวออกจากระบบพลังงานมีต้นทุนสูงและแทบเป็นไปไม่ได้ในทางปฏิบัติ พลังงานจึงกลายเป็นเงื่อนไขของการเข้าร่วมในชีวิตเศรษฐกิจและสังคม และเป็นพื้นที่สำคัญของอำนาจรัฐในการจัดระเบียบว่า ใครจะเข้าถึงได้ เมื่อไร และด้วยต้นทุนเท่าใด (Mitchell, 2011; Polanyi, 2001)

อนึ่ง มิงงานวิชาการที่มองภาษีเป็นฐานของเฟียต พยายามอธิบายว่า รัฐสามารถยกระดับวัตถุนั้นให้มีสถานะเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนทั่วไปได้ผ่านการกำหนดให้วัตถุนั้นใช้ชำระภาษีได้ (Goldberg, 2009, pp. 1-2) และเมื่อภาระภาษีถูกผูกไว้กับเงินของรัฐ เงื่อนไขดังกล่าวย่อมทำหน้าที่เป็นฐานเชิงสถาบันของอุปสงค์ต่อเงิน (Ott & Tatom, 2024, pp. 67) ซึ่งหากขยายตรรกะเดียวกันไปสู่พลังงาน ความต่างสำคัญจึงอยู่ที่รูปแบบของพันธะ จากต้องถือเงินเพื่อชำระภาษีไปสู่ต้องซื้อหรือพึ่งพาพลังงานภายใต้โครงสร้างกติกาศที่รัฐทำให้หลีกเลี่ยงไม่ได้

เพื่อให้เห็นความเป็นระบบ บทความชิ้นนี้ จึงจะเสนอให้มองพลังงานในฐานะเรื่องเฟียต ผ่านกลไก 3 ขั้นที่ต่อเนื่องกัน ได้แก่ การกำกับเข้าถึง การกำกับราคาและภาระ สถานะเชิงยุทธศาสตร์ของพลังงานต่อรัฐสมัยใหม่

เริ่มต้นจากการกำกับเข้าถึง พลังงานฟอสซิลและใบอนุญาต ตั้งแต่การสำรวจ ผลิต นำเข้า กลั่น ขนส่ง ไปจนถึงโครงข่ายไฟฟ้าและคลังสำรอง โครงสร้างแบบนี้ทำให้รัฐมิได้เป็นเพียงผู้แทรกแซงตลาดภายหลัง แต่เป็นผู้กำหนดเงื่อนไขความเป็นไปได้ของตลาดตั้งแต่ต้น กล่าวคือ กำหนดว่าใครเข้าถึงทรัพยากรได้และเข้าถึงด้วยต้นทุนเท่าใด

ต่อมา การกำกับราคาและภาระ เมื่อรัฐกำกับเข้าถึงแล้ว ขั้นต่อมา คือ การกำกับต้นทุนภาระผ่านภาษี อุดหนุน และกองทุน ทำให้ราคาและต้นทุนพลังงานสะท้อนการจัดวางทางการเมืองของรัฐโดยตรงมากกว่าสะท้อนตลาดล้วน ๆ ตรรกะนี้เทียบเคียงกับเงินเฟียตในจุดสำคัญ คือ พันธะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

ในเงิน คือ พันธะการชำระภาษี (Goldberg, 2009, p. 1) ส่วนในพลังงาน คือ พันธะเชิงชีวิตประจำวันและโครงสร้างต้นทุนที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ภายใต้กติกาของรัฐ

กระทั่งเมื่อพิจารณาสถานะเชิงยุทธศาสตร์ของพลังงานต่อรัฐสมัยใหม่ กลไกสองชั้นแรกยิ่งหนักแน่น เพราะพลังงานไม่ใช่สินค้าเศรษฐกิจเท่านั้น แต่เป็นเงื่อนไขการทำงานของรัฐสมัยใหม่ ทั้งในมิติอธิปไตยเชิงปฏิบัติการ ความมั่นคง การคมนาคม เมือง อุตสาหกรรม และเสถียรภาพทางสังคม ดังนั้น เมื่อพลังงานผูกกับความอยู่รอดของรัฐ ตรรกะการบังคับใช้แบบเฟียต (Fiat Logic) จึงแทรกอยู่ในระบบพลังงานโดยเนื้อแท้ ทั้งในรูปการกำกับโครงข่าย การรับประกันความพร้อมใช้ และการจัดสรรความเสี่ยงด้านต้นทุนในภาวะวิกฤต

กล่าวโดยสรุป พลังงานเป็นเรื่องเฟียตได้ไม่ใช่เพราะไร้ค่าใช้สอย หากเพราะรัฐสามารถทำให้มันเป็นพื้นที่ของพันธะที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ ผ่าน (1) การกำกับเข้าถึง (2) การกำกับต้นทุน ผลประโยชน์ และ (3) สถานะเชิงยุทธศาสตร์ของพลังงานต่อการดำรงอยู่ของรัฐ ตรรกะนี้ช่วยให้เห็นความต่อเนื่องระหว่างเงินเฟียตกับพลังงานเฟียตในฐานะรูปแบบการปกครองที่ทำให้สังคมต้องเข้าสู่กติกาเดียวกัน โดยมีความน่าเชื่อถือของการค้ำประกันเป็นเงื่อนไขสำคัญของความยั่งยืนของระบบนั้น (Bolt et al., 2023, pp. 6-7)

หายนะเฟียตในฐานะวิกฤตความชอบธรรมเชิงสถาบัน

หายนะเฟียต มักถูกเล่าแบบสั้น ๆ ว่าพิมพ์เงินมากเกินไป แต่ถ้าพิจารณาในเชิงสถาบัน ภาพที่ชัดกว่าคือ เฟียตไม่ได้ยืนด้วยความสามารถในการพิมพ์เพียงอย่างเดียว หากยืนด้วยความไว้วางใจ (Trust) และการค้ำประกันทางการคลัง (Fiscal Backing) ที่ทำให้ผู้คนคงความคาดหวังร่วมว่าเงินของรัฐจะยังถูกยอมรับต่อไปในอนาคต (Bolt et al., 2023, p. 4) เมื่อสองอย่างนี้สั่นคลอน เฟียตอาจพังได้ แม้สถาบันออกเงินยังพิมพ์ได้อยู่ เพราะสิ่งที่แตก คือ ฐานของความคาดหวังร่วม ไม่ใช่เครื่องจักรการพิมพ์

ในความหมายนี้ หายนะเฟียต จึงควรถูกพิจารณาเป็นภาวะที่ฐานสถาบันของการประสานงานร่วมเสื่อมถอย ความน่าเชื่อถือของกติกา และสถาบันค้ำประกันถูกสั่นคลอน จนทำให้เฟียตหยุดทำหน้าที่เป็นสถาปัตยกรรมของเสถียรภาพและกลับกลายเป็นแหล่งกำเนิดความไม่แน่นอนและความขัดแย้ง (Ingham, 2004; Beckett, 2016; Streeck, 2014)

Bolt et al. (2023) ทำให้เห็นโครงสร้างปัญหาอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ เงินทำงานได้เพราะเป็นธรรมเนียมทางสังคมที่ผู้คนยอมรับด้วยเหตุผลว่า คนอื่นจะรับต่อและธรรมเนียมนี้มีจุดแตกหัก (Threshold) เมื่อความเชื่อมั่นลดต่ำจนข้ามเส้นหนึ่ง (Bolt et al., 2023, pp. 6-7, 29) บทเรียนจาก Bank of Amsterdam จึงสำคัญตรงที่ชี้ว่า แม้สถาบันออกเงินอาจอยู่กับทุนติดลบได้ชั่วคราว แต่เมื่อเจอ Shock รุนแรงและขาดแรงหนุนที่น่าเชื่อถือ ธรรมเนียมความไว้วางใจสามารถเปลี่ยนสถานะจากสูงไปสู่แตกหักอย่างรวดเร็ว (Bolt et al., 2023, pp. 28-29)

จากกรอบนี้หายนะของเฟียตสะท้อนความจริงอย่างน้อยสามประการที่โยงกันเป็นลำดับ

1. สมรรถนะรัฐและคุณภาพการกำกับดูแล

เฟียตต้องพึ่งกลไกที่ทำให้คำประกาศกลายเป็นการปฏิบัติได้จริง ดังนั้น เมื่อการกำกับดูแลเสื่อมความไว้วางใจย่อมสิ้น เพราะความไว้วางใจไม่ใช่ความรู้สึกส่วนบุคคลล้วน ๆ แต่เป็นผลของสถาบันที่ทำให้ระบบน่าเชื่อถือในทางปฏิบัติ (Bolt et al., 2023, p. 28) และในระดับฐานราก งานวิชาการสายภาษีย้ำว่าอำนาจบังคับใช้ต้องทำงานจริงเพราะแม้รัฐประกาศภาระภาษี แต่หากเก็บไม่ได้หรือบังคับใช้ไม่ได้ เงื่อนไขที่ทำให้ผู้คนต้องอยู่ในกติกาเดียวกันก็อ่อนลง (Goldberg, 2009, p. 27)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ คลัง และธนาคารกลาง

หายนะเฟียตทำให้เห็นว่า เสถียรภาพของเงินไม่ใช่เรื่องนโยบายการเงินล้วน ๆ หากผูกกับความน่าเชื่อถือของภาครัฐโดยรวม เฉพาะคำถามว่า ในยามคับขันฝ่ายการคลังพร้อมและสามารถชำระหนี้ได้หรือไม่ (Bolt et al., 2023, pp. 6-7) กล่าวให้ยิ่งกว่านั้น คือ Ultimate Backing ของเงิน คือ ความยั่งยืนทางการคลัง และเมื่อผู้ถือเงินเริ่มไม่แน่ใจในจุดนี้ ความคาดหวังร่วมก็เริ่มแตกร้าว

3. ธรรมชาติการเมืองของความน่าเชื่อถือ

ความน่าเชื่อถือไม่ใช่ตัวเลขเทคนิคที่สร้างได้ด้วยคำประกาศ แต่เป็นผลของการจัดวางอำนาจ ความรับผิดชอบ และการประสานนโยบาย เมื่อความไม่แน่นอนลดลง ระบบยิ่งเสี่ยงต่อการเปลี่ยนสถานะฉับพลัน คือ จากเชื่อไปสู่มิเชื่อแบบก้าวกระโดด (Bolt et al., 2023, p. 29) ในแง่นี้ งานวิจัยเศรษฐศาสตร์การเมืองของธนาคารกลางช่วยย้ำว่า ความน่าเชื่อถือ (Credibility) เป็นเรื่องการเมืองของสถาบันและความสัมพันธ์เชิงอำนาจมากกว่าคุณสมบัติที่เป็นกลางของเครื่องมือ (Qanas & Sawyer, 2024, pp. 3, 9)

ดังนั้น หายนะของเฟียตจึงไม่ใช่แค่เรื่องพิมพ์เงินมากหรือน้อย หากเป็นหน้าตาที่ทำให้เห็นความจริงเชิงรัฐศาสตร์ว่า เงินของรัฐ คือ สถาบันสาธารณะที่ต้องพึ่งทั้งความไว้วางใจและโครงสร้างค้ำประกันทางการคลัง และเมื่อส่วนใดส่วนหนึ่งอ่อนลง ความคาดหวังร่วมที่ทำให้เงินเป็นเงินก็อาจแตกได้ (Bolt et al., 2023, pp. 4, 28-29)

รัฐเฟียตและการพัฒนาภายใต้รัฐเฟียต

หากยอมรับว่า เฟียต คือ สถาบันถาวรกรรมการบังคับใช้ รัฐเฟียตย่อมหมายถึงรัฐที่ใช้สถาบันถาวรกรรมนี้เป็นแกนในการระดมทรัพยากร จัดระเบียบความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจ และกำกับเสถียรภาพมหภาค กล่าวให้ตรงคือ รัฐเฟียตไม่ได้เพียงมีเงินของรัฐ แต่ทำให้เงินของรัฐกลายเป็นโครงสร้างพื้นฐานของชีวิตทางเศรษฐกิจ และเป็นเงื่อนไขที่สังคมหลีกเลี่ยงได้ยาก ภายใต้กรอบนี้ การพัฒนาจึงไม่ใช่ผลของตลาดล้วน ๆ หากเป็นผลของการจัดวางสถาบันที่ทำให้การระดมทุน การจัดสรรต้นทุน ผลประโยชน์ และการตัดสินใจเชิงมหภาคเกิดขึ้นภายใต้กติกาที่รัฐทำให้มีผลจริง คุณลักษณะสำคัญของรัฐเฟียตอย่างน้อยมีสี่ประการที่โยงกันเป็นระบบ ดังต่อไปนี้

1. รัฐสร้างอุปสงค์ต่อเงินของรัฐผ่านภาษีและกติกา

ข้อเสนอพื้นฐานของแนวคิด Tax-foundation คือ การยอมรับเงินในการชำระภาษี ทำให้เงินนั้นมีประโยชน์ที่รับรองได้ และผลักดันให้มันหมุนเวียนเป็นสื่อกลางทั่วไป (Goldberg, 2009, pp. 1-2) เมื่ออ่านในเชิงรัฐศาสตร์ ประเด็นไม่ใช่แค่ภาษีทำให้เงินมีค่า แต่คือ ภาษีเป็นกลไกที่ผูกผู้คนเข้ากับกติกาเดียวกันของรัฐ และทำให้เงินของรัฐกลายเป็นสิ่งที่ต้องใช้ในทางปฏิบัติ การก่อตัวของอุปสงค์ต่อเงินจึงเป็นเรื่องสถาบันก่อนจะเป็นเรื่องความเชื่อ

2. รัฐเพี้ยต่อนโยบายการพัฒนาระบบการเงิน เพราะทำให้สังคมต้องอยู่ในโครงข่ายเงินของรัฐ

เมื่อเงินของรัฐถูกทำให้จำเป็นผ่านระบบภาษีและกติกา ขั้นต่อมา คือ การขยายจากเงินสดไปสู่โครงข่ายการเงินที่ซับซ้อนขึ้น Ott และ Tatom อธิบายว่า เงื่อนไขการชำระภาษีด้วยเงินของรัฐ สร้างแรงจูงใจให้ถือเงินของรัฐ และเป็นฐานให้ระบบการเงินที่ยึดเงินสกุลในประเทศเติบโตจากเงินสดไปสู่เงินฝากและสินทรัพย์การเงิน (Ott & Tatom, 2024, p. 67) กล่าวอีกแบบ การพัฒนาทางการเงินไม่ได้เกิดจากตลาดล้วน ๆ หากเกิดจากการที่รัฐทำให้การอยู่ในระบบการเงินเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเมื่อสังคมถูกดึงเข้าสู่โครงข่ายเดียวกัน ความสามารถของรัฐในการระดมทุนและจัดสรรทรัพยากรก็เพิ่มขึ้นตามไปด้วย

3. รัฐเพี้ยต่อนโยบายการเมืองของความน่าเชื่อถือและสถาบันอิสระ

อย่างไรก็ดี เมื่อรัฐใช้เพี้ยตเป็นแกนกลาง คำถามเรื่องความน่าเชื่อถือจะตามมาเสมอ งานวิชาการกระแสหลักมักยกสถาบันอิสระ โดยเฉพาะธนาคารกลางอิสระและกรอบเงินเพื่อเป้าหมาย เป็นคำตอบเชิงนโยบาย แต่ Qanas และ Sawyer เสนอข้อวิพากษ์ที่สำคัญว่า ความเป็นอิสระจำนวนมาก คือ อิสระจากรัฐบาล ทว่าไม่เป็นอิสระจากกรอบคิดมหภาคแบบ New Consensus และไม่เป็นอิสระจากแรงกดดันของภาคการเงิน อีกทั้งยังทำให้การประสานนโยบายการเงินการคลังอ่อนลง และทำให้ความรับผิดชอบประชาธิปไตยพว่เลือน (Qanas & Sawyer, 2024, pp. 3, 9) ในความหมายนี้ รัฐเพี้ยตจึงไม่ใช่รัฐที่เทคโนโลยีแก้ปัญหาคำถามได้หมด หากเป็นรัฐที่ต้องตอบคำถามเชิงอำนาจว่า ใครมีสิทธินิยามความน่าเชื่อถือและใครตัดสินอนาคตทางเศรษฐกิจในนามของใคร

4. รัฐเพี้ยตต้องจัดการเส้นแบ่งระหว่างความยืดหยุ่นกับจุดแตกหักของความไว้วางใจ

สามคุณลักษณะแรก ทำให้รัฐเพี้ยตมีพลังเชิงปฏิบัติการสูง แต่พลังนี้มีขีดจำกัด เพราะเพี้ยตอาศัยความไว้วางใจและความคาดหวังร่วม งานของ Bolt et al. ชี้ว่าระบบเงินสามารถมีจุดแตกหักเมื่อความเชื่อมั่นลดต่ำจนข้าม Threshold และการเปลี่ยนสถานะอาจเกิดแบบก้าวกระโดด ไม่ได้ค่อย ๆ เสื่อมทีละน้อย (Bolt et al., 2023, pp. 6–7, 29) บทเรียนจาก Bank of Amsterdam ยังตอกย้ำว่า แม้สถาบันออกเงินอาจอยู่กับภาวะทุนติดลบได้ช่วงหนึ่ง แต่เมื่อเจอ Shock และขาดแรงหนุนที่น่าเชื่อถือ ความไว้วางใจสามารถแตกอย่างรวดเร็ว (Bolt et al., 2023, pp. 28-29) ดังนั้น การพัฒนาได้รัฐเพี้ยตจึงไม่ใช่การพัฒนาที่พึ่งการพิมพ์เงินหรือการปรับ

ดอกเบี้ยเป็นหลัก หากเป็นการพัฒนาที่ต้องลงทุนกับ Governance และการค้าประกันเชิงคลัง เพื่อรักษาความไว้วางใจในฐานะเงื่อนไขของเสถียรภาพ

กล่าวโดยสรุป เมื่อวางทั้งสี่ข้อเข้าด้วยกัน เราจะเห็นว่ารัฐเพียต คือ รัฐที่สร้าง (1) ความจำเป็นของเงินผ่านภาษี (2) โครงข่ายการเงินที่ขยายการระดมทุนและการจัดสรรทรัพยากร (3) การเมืองของความน่าเชื่อถือที่ย้ายอำนาจตัดสินใจไปสู่สถาบันและกรอบคิดบางแบบ และ (4) ภารกิจการบริหารเส้นแบ่งระหว่างความยืดหยุ่นกับจุดแตกหักของความไว้วางใจ ทั้งหมดนี้ทำให้การพัฒนาภายใต้รัฐเพียตเป็นเรื่องของสถาปัตยกรรมสถาบันและการเมืองของอำนาจมากกว่าจะเป็นเพียงเทคนิคการเงินล้วน ๆ

พื้นที่นโยบายกับความเปราะบางของความน่าเชื่อถือ

เมื่อเงินเพียตถูกมองเป็นสถาปัตยกรรมการปกครอง การชั่งต้นทุน และผลประโยชน์ที่ต้องชั่งทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านการเมืองของสถาบัน เพราะสิ่งที่เพียตให้ไม่ได้มีแค่เครื่องมือทางการเงิน หากรวมถึงอำนาจในการระดมทรัพยากร การจัดลำดับความสำคัญ และการจัดสรรภาระข้ามเวลาในนามของส่วนรวมด้วย กล่าวให้ชัด เพียตเพิ่มพลังเชิงนโยบายให้รัฐก็จริง แต่พลังนี้จะให้ผลดีหรือก่อความเสี่ยง ขึ้นอยู่กับว่าสถาบันที่ค้ำยันทำงานได้แค่ไหน และความไว้วางใจถูกพุงไว้ได้เพียงใด

เริ่มจากด้านผลประโยชน์ เพียตทำให้รัฐมีพื้นที่นโยบายมากขึ้น กล่าวคือ รัฐมีความยืดหยุ่นเชิงศักยภาพในการระดมทรัพยากรเพื่อบริการสาธารณะและรับมือวิกฤต เพราะไม่ถูกจำกัดด้วยเงื่อนไขต้องมีสินทรัพย์บางชนิดหนุนหลังในความหมายแบบระบบเงินสินค้า อย่างไรก็ตาม จุดสำคัญของข้อได้เปรียบนี้ไม่ใช่การพิมพ์ได้ไม่จำกัด หากคือ การมีพื้นที่ในการออกแบบนโยบายภายใต้สถาบันที่ทำให้การจัดสรรทรัพยากรทำได้จริงและยังรักษาความเชื่อมั่นได้

ในสาย Functional Finance ข้อได้เปรียบดังกล่าวถูกอธิบายว่า รัฐควรใช้ความยืดหยุ่นด้านการคลัง เพื่อทำให้ระดับอุปสงค์และการจ้างงานอยู่ในระดับที่พึงประสงค์มากกว่าจะผูกตนเองกับข้อจำกัดเชิงบัญชีระยะสั้นเพียงอย่างเดียว (Lerner, 1943) อย่างไรก็ตาม เมื่อย้ายมาสู่กรอบรัฐศาสตร์ ประเด็นสำคัญ คือความยืดหยุ่นนี้ต้องถูกค้ำด้วยความชอบธรรมและความรับผิดชอบเชิงสถาบัน มิฉะนั้นมันอาจย้อนกลับเป็นเงื่อนไขของความเปราะบางทางการเมือง

ความยืดหยุ่นดังกล่าวจะกลายเป็นพลังที่จับต้องได้มากขึ้นเมื่อมันเชื่อมกับการพัฒนาระบบการเงิน เพราะเมื่อภาษีและกติกาทำให้ผู้คนต้องสัมพันธ์กับเงินของรัฐ ความสัมพันธ์นี้ไม่หยุดอยู่ที่การถือเงิน แต่ขยายไปสู่โครงข่ายการเงินที่ซับซ้อนขึ้น Ott และ Tatom อธิบายว่า การกำหนดให้ภาษีต้องชำระด้วยเงินของรัฐสร้างแรงจูงใจให้ถือเงินของรัฐและเป็นฐานให้ระบบการเงินเติบโตจากเงินสดไปสู่เงินฝากและสินทรัพย์การเงิน (Ott & Tatom, 2024, p. 67) กล่าวอีกแบบ การเงินสมัยใหม่ไม่ได้ลอยตัวจากรัฐ หากเติบโตบนโครงร่างที่รัฐทำให้สังคมเล็งไม่ได้ต้องเข้ามาอยู่ในระบบ และเมื่อโครงข่ายนี้ขยายตัว ต้นทุนธุรกรรมในระดับสังคมก็มีแนวโน้มลดลงตามไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ ข้อได้เปรียบประการที่สาม จึงตามมาอย่างเป็นลำดับ นั่นคือ เพียตช่วยสร้างมาตรฐานร่วมให้ระบบชำระเงินและมาตรฐานมูลค่าทำงานได้ราบรื่น ลดต้นทุนธุรกรรม และทำให้เศรษฐกิจประสานตัวได้ดีขึ้น แต่ข้อได้เปรียบนี้ มีเงื่อนไขเดียวที่สำคัญมาก คือ มันขึ้นอยู่กับความคาดหวังร่วมว่าคนอื่นจะรับต่อไปในอนาคต หากความไว้วางใจเริ่มแตก มาตรฐานร่วมที่เคยลดต้นทุนอาจกลายเป็นช่องทางส่งผ่านความตื่นตระหนกได้รวดเร็วเช่นกัน (Bolt et al., 2023, p. 4, 6-7)

เมื่อหันมาที่ด้านต้นทุน จะเห็นว่า มันเป็นเงาของข้อได้เปรียบแทบทุกข้อ เริ่มจากความยืดหยุ่นด้านพื้นที่นโยบายที่กล่าวไว้ข้างต้น นั่นเองที่เปิดช่องให้เกิดการเมืองของการผลกระทบไปอนาคต เพราะเมื่อรัฐสามารถดึงทรัพยากรมาใช้วันนี้ได้มากขึ้น ภาระบางส่วนย่อมถูกเลื่อนไปสู่วันหน้าในรูปของหนี้การค้ำประกัน หรือภาระงบประมาณแฝง หากวินัยเชิงสถาบันอ่อนหรือกลไกถ่วงดุลไม่พอ เพียตจึงอาจกลายเป็นเครื่องมือที่ทำให้การตัดสินใจวันนี้ไปผูกมัดคนรุ่นหน้าโดยไม่มีความรับผิดชอบที่ชัดเจน

ต้นทุนข้อนี้สัมพันธ์โดยตรงกับความเสี่ยงอีกชั้นหนึ่ง คือ ความเสี่ยงด้านความน่าเชื่อถือ เพราะเมื่อสังคมเริ่มสงสัยว่า รัฐกำลังผลกระทบมากเกินไป หรือเมื่อการค้ำประกันเชิงคลังไม่น่าเชื่อถือเพียงพอ ความเชื่อมั่นอาจเปลี่ยนสถานะแบบก้าวกระโดด งานของ Bolt et al. ชี้ว่าระบบเงินมีจุดแตกหัก เมื่อความเชื่อมั่นลดต่ำจนข้าม Threshold และการเปลี่ยนจากเชื่อไปสู่ไม่เชื่อ อาจเกิดขึ้นแบบขยับบันได ไม่ได้ค่อย ๆ เลื่อนลงทีละน้อย (Bolt et al., 2023, pp. 6-7, 29) จากกรณีดังกล่าวทำให้เห็นว่า ความยืดหยุ่นของเพียตจะให้ผลดีได้ก็ต่อเมื่อรัฐลงทุนกับสถาบันที่ค้ำความเชื่อมั่น มิฉะนั้นความยืดหยุ่นเดียวกันอาจย้อนกลับเป็นความเปราะบางของสังคม

เมื่อความน่าเชื่อถือกลายเป็นโจทย์หลัก การออกแบบสถาบันเพื่อค้ำความน่าเชื่อถือจึงมักถูกหยิบมาใช้ โดยเฉพาะการจัดวางธนาคารกลางอิสระและกรอบเงินเพื่อเป้าหมาย อย่างไรก็ตาม ต้นทุนของทางออกแบบนี้อยู่ที่การเมืองของสถาบันเอง Qanas และ Sawyer ชี้ว่า ความเป็นอิสระจำนวนมาก คือ อิสระจากรัฐบาล แต่ไม่เป็นอิสระจากกรอบคิดมหภาคแบบ New Consensus และแรงกดดันของภาคการเงิน อีกทั้งยังทำให้การประสานนโยบายการเงิน การคลังอ่อนลง และทำให้ความรับผิดชอบ (Accountability) เชิงประชาธิปไตยพร่าเลือน (Qanas & Sawyer, 2024, pp. 3, 9) กล่าวอีกแบบ เพียตอาจได้เสถียรภาพเชิงเทคนิคมากขึ้น แต่แลกกับความพร่าเลือนของผู้รับผิดชอบและการย้ายการตัดสินใจเชิงมหภาคออกจากสนามการถกเถียงของสาธารณะ

กล่าวโดยสรุป ต้นทุนและผลประโยชน์ของเงินเพียต จึงไม่ได้ตัดสินที่คำตอบว่า เพียตดีหรือเลว หากตัดสินที่คำถามเดียวที่เชื่อมทุกประเด็นเข้าด้วยกัน นั่นคือ รัฐมีสมรรถนะและสถาบันถ่วงดุลเพียงพอหรือไม่ ที่จะทำให้พื้นที่นโยบายกลายเป็นพลังเพื่อการพัฒนา โดยไม่กลายเป็นช่องทางผลกระทบไปอนาคต และโดยไม่ทำให้ความน่าเชื่อถือแตกหัก กล่าวให้ชัด เพียตเป็นพลังทางนโยบายได้ก็จริง แต่จะเป็นพลังเพื่อ

การพัฒนาหรือเป็นช่องทางสร้างความเสี่ยง ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริหารจัดการ (Governance) การค้าประกันเชิงคลัง และความรับผิดชอบเชิงประชาธิปไตยของสถาบันที่กำลังกับมัน

การเมืองของเวลาในรัฐเฟียต

Time Preference หรือความเอนเอียงที่ให้น้ำหนักกับปัจจุบันมากกว่าอนาคต เมื่อนำมาเชื่อมกับมิติทางรัฐศาสตร์จะทำให้เราเห็นว่า เวลาไม่ใช่ฉากหลังของนโยบาย แต่เป็นทรัพยากรทางอำนาจในรัฐเฟียต กล่าวให้ยิ่งกว่านั้นคือ การตัดสินใจระหว่างด้านเงิน งานคลัง และพลังงานจำนวนมาก ล้วนเป็นการตัดสินใจว่า ใครได้ประโยชน์วันนี้ และใครแบกต้นทุนวันหน้า และเมื่อเฟียตเพิ่มพื้นที่นโยบายให้รัฐ สิ่งที่เพิ่มตามมา คือ ความสามารถในการจัดสรรเวลาผ่านการเลื่อนภาระ การค้าประกัน และการวางพันธะระยะยาวในนามของส่วนรวม

เมื่อขยายกรอบนี้ในมิติทางรัฐศาสตร์ งานว่าด้วยการเมืองข้ามเวลาชี้ว่า นโยบายจำนวนมากมีโครงสร้างจูงใจให้เอนเอียงสู่ระยะสั้น เพราะต้นทุนมักเกิดในปัจจุบัน ขณะที่ผลประโยชน์กระจายไปในอนาคต ทำให้ผู้มีอำนาจตัดสินใจเลือกซื้อเวลาผ่านหนี้ การอุดหนุน หรือพันธะระยะยาวได้ง่าย (Pierson, 2004; Jacobs, 2011; Streeck, 2014) ในอีกด้านหนึ่ง การจินตนาการและค้าประกันอนาคตยังเป็นทรัพยากรทางเศรษฐกิจการเมืองในตัวมันเอง การกำกับอนาคตจึงเท่ากับการกำกับความคาดหวังในปัจจุบัน (Beckert, 2016)

อย่างไรก็ดี การจัดสรรเวลาผ่านนโยบายไม่ได้เกิดขึ้นลอย ๆ หากถูกทำให้เป็นรูปธรรมผ่านการออกแบบสถาบัน โดยเฉพาะนโยบายที่อ้างความน่าเชื่อถือ ซึ่งมักถูกจัดวางให้เป็นเครื่องมือผูกมัด (Commitment Device) เพื่อลดอคติระยะสั้นของการเมือง เช่น การย้ายอำนาจบางส่วนไปสู่สถาบันอิสระ หรือการตรึงกรอบกติกาที่กำหนดเป้าหมายไว้ล่วงหน้า แต่ข้อสำคัญ คือ การผูกมัดไม่ได้เป็นกลางในทางการเมือง เพราะมันตอบคำถามแทนสังคมว่า อนาคตควรถูกกำกับด้วยตรรกะและโดยใคร Qanas และ Sawyer จึงเตือนว่า ความเป็นอิสระจำนวนมาก คือ อิสระจากรัฐบาล แต่ไม่อิสระจากกรอบคิดมหภาคแบบ New Consensus และแรงกดดันจากภาคการเงิน อีกทั้งยังทำให้การประสานนโยบายการเงินและการคลังอ่อนลง และทำให้ความรับผิดชอบประชาธิปไตยพร่าเลือน (Qanas & Sawyer, 2024, pp. 3, 4) เมื่อเป็นเช่นนั้น Time Preference จึงกลายเป็นคำถามเชิงรัฐศาสตร์ทันทีว่า เราจะผูกมัดเพื่ออนาคตได้อย่างไร โดยไม่ตัดประชาชนออกจากอำนาจกำกับอนาคตของตนเอง

ประเด็นนี้เห็นชัดเป็นพิเศษในกรณีพลังงาน เพราะนโยบายพลังงานจำนวนมาก คือ การแลกเวลาระหว่างความพึงพอใจวันนี้กับความเปราะบางวันหน้า การกำหนดราคา การตรึงราคา หรือการเลือกโครงสร้างพลังงานแบบหนึ่ง มักให้ผลประโยชน์แก่บางกลุ่ม แต่ส่งต้นทุนระยะยาวไปยังคนรุ่นหลังในรูปของสิ่งแวดล้อม สุขภาพ ภาระงบประมาณแฝง หรือความเสี่ยงด้านความมั่นคงพลังงาน กล่าวอีกแบบ พลังงานทำให้เราเห็นอย่างเป็นรูปธรรมว่า รัฐเฟียตไม่ได้จัดสรรแค่เงิน หากจัดสรร ภาระข้ามรุ่น ผ่านกติกาที่สังคมหลีกเลี่ยงได้ยาก

ในระดับเงินและการคลัง Time Preference ยิ่งเป็นโจทย์โครงสร้างของรัฐเพียต เพราะรัฐต้องรักษาความไว้วางใจในปัจจุบันโดยไม่ทำลายความน่าเชื่อถือในอนาคต ความไว้วางใจในเงินทำงานบนความคาดหวังว่าคนอื่นจะรับต่อไป และมีจุดที่ความเชื่อมั่นอาจแตกหัก เมื่อข้าม Threshold จนเกิดการเปลี่ยนสถานะแบบก้าวกระโดด (Bolt et al., 2023, pp. 6-7, 29) นี่ทำให้การเมืองของเวลาไม่ใช่เรื่องศีลธรรมลอย ๆ แต่เป็นแกนของการออกแบบสถาบันว่า จะจัดสมดุลระหว่างความยืดหยุ่นวันนี้กับความยั่งยืนวันหน้าอย่างไร และสำคัญกว่านั้นคือ ใครเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจตัดสินสมดุลนั้น

กล่าวโดยสรุป Time Preference ทำให้เราอ่านรัฐเพียตได้ชัดเจนขึ้นว่า เป็นรัฐที่ต่อรองเวลาอยู่ตลอดเวลา โดยการต่อรองผ่านการจัดวางสถาบันความน่าเชื่อถือ (Qanas & Sawyer, 2024, pp. 3, 9) และต่อรองผ่านการรักษาความไว้วางใจที่อาจแตกหักได้เมื่อข้ามจุดหนึ่ง (Bolt et al., 2023, pp. 6-7, 29) ในความหมายนี้ คำถามใหญ่จึงไม่ใช่เพียงนโยบายไหนมีประสิทธิภาพ หากคือ ใครได้เวลา ใครเสียเวลา และใครมีสิทธิกำกับอนาคต ในนามของสังคม

บทสรุป

จากที่ผู้เขียนอภิปรายมาทั้งหมดในข้างต้น เพื่อที่จะชวนเข้าใจเพียตใหม่ ซึ่งจากการถกเถียงเชิงเทคนิคว่าด้วยการหนุนหลังของเงินหรือขีดความสามารถในการพิมพ์ไปสู่กรอบวิเคราะห์เชิงรัฐศาสตร์ที่มองเพียตในฐานะสถาปัตยกรรมการบังคับใช้ กล่าวคือ เพียตไม่ใช่คุณสมบัติของวัตถุประเภทธนบัตร หากเป็นระบอบสถาบันที่ทำให้คำประกาศของรัฐมีผลในทางปฏิบัติผ่านกลไกภาษี กฎหมาย และความน่าเชื่อถือของสถาบันการเงินการคลัง กรอบภาษีเป็นฐานของเงินเพียตชี้ให้เห็นว่า การกำหนดให้ภาษีชำระได้ด้วยเงินของรัฐเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้เงินดังกล่าวมีสถานะเป็นสื่อกลางทั่วไป และก่อรูปอุปสงค์เชิงสถาบันต่อเงินของรัฐ ซึ่งต่อยอดไปสู่การขยายตัวของระบบการเงินที่อิงเงินสกุลภายในประเทศ

บนฐานคิดเดียวกัน บทความเสนอให้ขยับเพียตจากสนามเงินไปสู่สนามพลังงาน โดยไม่จำเป็นต้องทำให้เงินและพลังงานเป็นสิ่งเดียวกัน หากชี้ว่าทั้งสองสามารถถูกทำให้เป็นพื้นที่ที่สังคมหลีกเลี่ยงไม่ได้ต้องอยู่ในกติกาเดียวกัน ผ่านโครงสร้างสิทธิ โบนัสผูกขาด โครงข่าย และการกำกับราคา/ภาระ (ภาษี อุดหนุน กองทุน) ด้วยเหตุนี้ พลังงานจึงมิใช่เพียงสินค้าเศรษฐกิจ หากเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ของการปกครองที่รัฐสามารถจัดวางต้นทุนและผลประโยชน์ในระดับสังคมได้อย่างเป็นระบบ

บทความชิ้นนี้ ยังต้องการเสนอการพิจารณาหายนะของเพียตใหม่ว่า ไม่ได้ย่อเหลือคำอธิบายเรื่องเงินเพื่อหรือการพิมพ์เงินเกินพอดี หากสะท้อนพลวัตเชิงสถาบันของความไว้วางใจและการค้าประกันทางการคลังที่รองรับความคาดหวังร่วมของสังคมต่อเงินของรัฐ งานประวัติศาสตร์การเงินว่าด้วย Bank of Amsterdam ชี้ว่า ระบบเงินอาจมีจุดแตกหักที่ทำให้ความเชื่อมั่นเปลี่ยนสถานะแบบก้าวกระโดดได้ โดยเฉพาะเมื่อเผชิญแรงกระแทกและขาดแรงหนุนที่น่าเชื่อถือ

ในมิติการออกแบบสถาบัน บทความย้าว่า ความน่าเชื่อถือไม่ใช่พื้นที่ปลอดการเมือง เพราะกลไกที่ถูกเสนอเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ เช่น ความเป็นอิสระของธนาคารกลาง ย่อมพัวพันกับการกระจายอำนาจในการตัดสินใจ การประสานนโยบายการเงิน การคลัง และความรับผิดชอบประชาธิปไตย ดังนั้น รัฐเพียตจึงควรถูกประเมินผ่านคำถามเรื่องอำนาจและความรับผิดชอบไม่ใช่เพียงประสิทธิภาพเชิงเทคนิคของเครื่องมือ

ท้ายที่สุด บทความใช้แนวคิด Time Preference เพื่อให้เห็นว่าเวลาเป็นทรัพยากรทางอำนาจในรัฐเพียต เนื่องจากนโยบายเงิน คลัง และพลังงานจำนวนมาก คือ การจัดสรรผลประโยชน์และภาระข้ามเวลา (ใครได้วันนี้ ใครจ่ายวันหน้า) และเป็นการต่อรองว่าอนาคตจะถูกกำกับด้วยตรรกะใดและโดยใครในนามของส่วนรวม ดังนั้น คุณค่าหลักของบทความจึงอยู่ที่การเสนอกรอบมองเพียตซึ่งเชื่อมเงิน พลังงาน ความไว้วางใจ สถาบัน และเวลาเข้าด้วยกัน เพื่อเปิดพื้นที่ให้การประเมินเพียตในฐานะโครงสร้างอำนาจที่ต้องพิจารณาความชอบธรรม ความยั่งยืนทางการคลัง และความรับผิดชอบประชาธิปไตยไปพร้อมกัน

รายการอ้างอิง

- Beckert, J. (2016). *Imagined futures: Fictional expectations and capitalist dynamics*. Harvard University Press.
- Bolt, W., Frost, J., Shin, H. S., & Wierds, P. (2023). *The Bank of Amsterdam and the limits of fiat money* (BIS Working Papers No. 1065; revised November 2023). Bank for International Settlements.
- Goldberg, D. (2009). *The tax-foundation theory of fiat money* (Working Paper No. 2009-05). Bar-Ilan University, Department of Economics.
- Ingham, G. (2004). *The nature of money*. Polity Press.
- Jacobs, A. M. (2011). *Governing for the long term: Democracy and the politics of investment*. Cambridge University Press.
- Knapp, G. F. (1924). *The state theory of money*. Macmillan.
- Lerner, A. P. (1943). Functional finance and the federal debt. *Social Research*, 10(1), 38-51.
- Mitchell, T. (2011). *Carbon democracy: Political power in the age of oil*. Verso.
- Ott, M., & Tatom, J. A. (2024). Government finance and the demand for money: The relation between taxation and the acceptability of fiat money. *Journal of Economics and Political Economy*, 11(3), 67-86.
- Pierson, P. (2004). *Politics in time: History, institutions, and social analysis*. Princeton University Press.

Polanyi, K. (2001). *The great transformation: The political and economic origins of our time*.

Beacon Press. (Original work published 1944)

Qanas, J., & Sawyer, M. (2024). 'Independence' of central banks and the political economy of monetary policy. *Review of Political Economy*, 36(2), 565-580.

Streeck, W. (2014). *Buying time: The delayed crisis of democratic capitalism*. Verso.

Weber, M. (1978). *Economy and society: An outline of interpretive sociology* (G. Roth & C. Wittich, Eds.). University of California Press.

Wray, L. R. (2014). *Modern money theory: A primer on macroeconomics for sovereign monetary systems* (2nd ed.). Palgrave Macmillan.